

Kaupunkiympäristölautakunta

Päätöspäivämäärä 18.11.2025 § 128

Lahden kaupunki, Kaupunkiympäristölautakunta, 18.11.2025

§ 128

Valtuustoaloite kauniimman Lahden puolesta

2747/00.01.01.03/2025

Asian valmistelija / lisätietojen antaja

kaupunginarkkitehti Johanna Palomäki p. 050 387 8715

kaupunkikuva-arkkitehti Armi Patrikainen p. 050 398 5114

Päätös

Päätösehdotus hyväksyttiin.

Esittelijä

kaupunkikehitysjohtaja Alho Olli

Päätösehdotus

Kaupunkiympäristölautakunta antaa vastauksenaan valtuustoaloitteeseen perusteluosassa esitetyn.

Perusteluosa

Valtuutettu Niko A. Kauko ja kahdeksan muuta valtuutettua 9.6.2025:

”Suomessa on jo pitkään eletty rakentamisen suhteen funktionaalisuuden aikaa eli rakentamisessa on otettu huomioon pääasiassa ainoastaan rakennuksen toiminnallisuus ja tarkoituksenmukaisuus. Tämä moderni ”brutalismiksikin” sanottu arkkitehtuurin aikakausi on johtanut siihen, että laatikkomaiset ja mitäänsanomattomat rakennukset ovat ankeuttaneet kaupunkikuvaa ympäri Suomen. Tätä kaupunkikuvan rumentumista on toisesta päästä vauhdittanut vanhojen arvorakennusten purkaminen.

Tällä funktionalismin valtakaudella on täysin unohdettu se, että arkkitehtuurin kauneus on erittäin tärkeä elinvoima-, viihtyvyys- ja vetovoimatekijä kaupungille. Tosiasia on, että ihmiset haluavat sekä asua kauniissa kaupungissa että muuttaa sellaiseen. Lähes jokainen haluaa tehdä omasta kodistaan kauniin ja onkin ymmärrettävä, että kaupunki on meidän yhteinen kotimme ja siksi sen kauneudesta pitäisi huolehtia myös. Arkkitehtuuri on kaupungin ulkonäön suhteen keskeinen ja pysyvä tekijä ja siksi arkkitehtuuriin suhtautuminen on asia, jonka suhteen Lahdessa ja koko Suomessakin tarvitaan perustavanlaatuinen muutos.

Elinympäristön kauneus ja sitä myöten myös viihtyisyys olisivat Suomessa aivan toista luokkaa, jos nykyarkkitehtuurissa panostettaisiin myös ulkonäköön pelkän käytännöllisyyden sijasta. Suomen kaupungeissa kauniit rakennukset ovat lähes poikkeuksetta vanhoja, kuten esimerkiksi oma kaupungintalomme, eli meidän päättäjien pitäisi rohkeasti haastaa itseämme ja kysyä, että mikä nykyajassa on vialla, kun emme enää halua rakentaa kaupunkilaisten silmää miellyttäviä rakennuksia? Kauniimpaan arkkitehtuuriin panostamisesta saadaan tavattomasti erilaisia merkittäviä hyötyjä, joita listataan tässä:

- Se tuottaa esteettistä iloa ja mielihyvää. Kaunis arkkitehtuuri herättää positiivisia tunteita ja voi inspiroida, rauhoittaa tai piristää. Se lisää elämänlaatua ja voi jopa parantaa mielialaa.
- Kulttuurinen identiteetti ja historia. Arkkitehtuuri kertoo paikan tarinan ja vahvistaa kulttuuriperintöä. Kauniit rakennukset ja historialliset monumentit vahvistavat merkittävästi yhteisön identiteettiä ja asukkaiden ylpeyttä omasta kaupungistaan.
- Ympäristön elävöittäminen. Kaunis arkkitehtuuri tekee kaupungeista viihtyisämpiä. Se kannustaa ihmisiä sosiaalisuuteen, ulkoilemaan ja liikkumaan sekä nauttimaan ympäristöstään.

- Taloudelliset hyödyt. Kauniit rakennukset ja kaupunkialueet houkuttelevat turisteja ja investoijia. Ne voivat myös nostaa kiinteistöjen arvoa ja edistää paikallista taloutta.
- Yhteisöllisyys ja yhteishenki. Hienosti suunnitellut julkiset tilat, kuten aukiot, puistot ja kirjastot, edistävät sosiaalista vuorovaikutusta ja yhteisöllisyyttä ja nostavat kaupungin arvovaltaa.
- Psyykkiset ja terveyshyödyt. Tutkimukset osoittavat, että kauniit ympäristöt vähentävät stressiä ja parantavat hyvinvointia.
- Kestävä kaupunkikehitys. Kauniit rakennukset ovat usein myös kestävämpiä, sillä niissä panostetaan pitkäjänteiseen suunnitteluun ja laadukkaisiin ekologisiin materiaaleihin.
- Kaunis arkkitehtuuri ei siis ole vain silmänilo vaan sillä on konkreettisia vaikutuksia yhteiskunnan eri osa-alueille. Se yhdistää ja inspiroi taidetta ja sosiaalisia tarpeita luoden pysyviä arvoja. Lisäksi se on kaupungille erittäin merkittävä apu positiivisen brändin luomisessa.

Nämä kaikki hyödyt perusteluna käytän valtuutetun aloiteoikeuttani ja esitän, että Lahti alkaa rakentamisen muutosta johtavaksi arkkitehtuurikaupungiksi. Tämä tarkoittaa sitä, että Lahti ottaa keskeisen roolin kauniimman arkkitehtuurin elvyttämisessä Suomessa ja alkaa ajamaan asiaa eteenpäin mahdollisesti yhteistyössä muiden kaupunkien kanssa haastamalla niitä mukaan muutokseen. Näin saisimme kaunistettua Lahden lisäksi ennen pitkää koko Suomea. Lahden kaupungilla pitäisi siis olla arkkitehtuurin suhteen selvä oma tahto, eikä niin, että otamme vastaan sen mitä arkkitehdit meille esittävät. Klassisten rakentamisen periaatteiden mukaan rakennusten pitäisikin olla kauniita, käytännöllisiä ja kestäviä. Näistä kauneus ja kestävyys ovat pitkälti nykyrakentamisessa hukattuina, tai kauneuden suhteen ainakin käsitys siitä on pahasti hakoteillä.

Psykologi Carl Jungin mukaan se, että voi katsella kauneutta, on yksi onnellisuuden peruspilari. Arkkitehtuuri voikin olla masentavan laatikkorumuuden sijasta kaunista taidetta, joka tuottaa kaupunkilaisille iloa joka päivä. Kauniimpaan arkkitehtuuriin palaamisella on laaja kannatus, mutta siitä huolimatta rumuus on ollut päättäjien oma valinta, jota meidän ei tulisi enää tehdä. Edelliset sukupolvet näkivät rakentaessaan aina pienen lisävaivan ja jättivät meille jälkeensä pysyvää arvokkuutta kaupunkikuvaan ja meidän velvollisuutemme on tehdä samoin.

Ja kauneudella tarkoitan traditionaalista ja klassista arkkitehtuuria, sillä ne sopivat yleiseen kauneuskäsitykseen ja niitä voitaisiin siis soveltaa nykypäivänä ns. uusvanhalla tyylillä. Nykyisen ruman laatikkoarkkitehtuurin puolustajat vetoavat tässä kohtaa usein sanontaan, että kauneus on katsojan silmässä, mikä sinänsä on totta, mutta lopulta asia on niin, että kun tarpeeksi monen silmässä on sama käsitys kauneudesta, niin siitä syntyy yleinen kauneuskäsitys. Tästä yleisestä kauneuskäsityksestä kertoo sekin, että ihmiset matkaillessaan haluavat nähdä nimenomaan klassista arkkitehtuuria ja kotimaassakin ns. vanhat kaupungit koska ne ovat yksiselitteisen kauniita. Mikä meitä siis pidättelee, eli miksi me emme rakentaisi samoin nyt? Kauneuden pitäisikin olla rakentamisessa normi eikä ylellisyys ja nykyisillä tuotantovälineillä tämä muutos on helposti toteutettavissa kunhan tarvittava tahto ja ymmärrys asian tärkeydestä löydetään. On nähtävä myös se etu, että rakennushankkeille on huomattavasti helpompi saada kaupunkilaisten laaja tuki, kun rakennukset ovat kauniita, jolloin ne parantavat elinympäristön viihtyvyyttä eivätkä rumenna sitä.

On tärkeä ymmärtää, että me voimme aina rakentaessamme päättää, menemmekö kaupunkikuvassa rakennus kerrallaan väärään suuntaan ja rumennamme kaupunkiamme, vai vaihdammeko suuntaa, jolloin kaupunkimme kasvot alkavat rakennus kerrallaan kaunistua. Eli kun rakennushankkeita toteutetaan, ne voidaan tehdä myös tyylillä tyylittömyyden sijasta. Hyvin pienillä muutoksilla, kustannuksilla

ja pienellä vaivalla rakennuksista saadaan miellyttävän kauniita. Tällaiseen uusvanhan tyylin elvyttämiseen on jo maailmalla mm.

Saksassa ja Ruotsissa ryhdytty erinomaisin tuloksin. Suomessakin on jo olemassa pieniä toivonpilkahduksia esim. Helsingin Koirasaaren jugendtyylinen asuintalohanke. Myös jo olemassaoleviin rakennuksiin voidaan remonttien yhteydessä tehdä kasvojenkohotuksia, joilla julkisivuja saadaan pienin kustannuksin muutettua huomattavasti esteettisemmiksi.

Käytännössä arkkitehtuurisen tyylin muuttamiseksi tarvitaan yhteistyötä ja neuvotteluja sekä arkkitehtitoimistojen että rakennusteollisuuden kanssa. Arkkitehtuurisen tyylin muuttaminen ei ole lopulta kustannus- vaan tahtokysymys, sillä se on käytännössä enemmänkin uuden tyylin opettelua ja kertainvestointi, jonka seurauksena syntyy myös uusia yrityksiä ja työpaikkoja sekä uutta rakentamiseen liittyvää osaamista jopa vientiin asti.

Kauniimman arkkitehtuurin vastustajat yrittävät tietysti heti keksiä tuhat ja yksi syytä, miksi muutosta ei voitaisi tehdä, mutta kaupunkina meidän tulisi ruman laatikkoarkkitehtuurin puolustajista huolimatta kulkea tässä asiassa rohkeasti etujoukoissa ja olla johtamassa muutosta parempaan. Uskallan väittää, että suurin osa kaupunkilaisista haluaa nähdä kaupungissamme klassista kauneutta sellaisen "kauneuden" sijasta, joka miellyttää vain ani harvojen silmää.

Toivon valtuustoaloitteeni saavan kannatusta yli puoluerajojen, sillä kenenkään intresseissä ei lopulta ole ruma kaupunki. Minusta valinnan pitäisikin olla kaikille helppo ja sen tuloksena alkaa rakennus kerrallaan syntymään kaunis Lahti."

Vastaus valtuustoaloitteeseen:

Kaupunkikuva ei ole vain visuaalinen ilmiö, vaan se vaikuttaa kaupungin vetovoimaan, identiteettiin ja asukkaiden hyvinvointiin. Valtuustoaloite kauniimman Lahden puolesta nostaa esiin tärkeän huolen, johon

kaupunkiympäristön palvelualue suhtautuu vakavasti ja myönteisesti. Lahdessa on tulevana vuosina käynnistymässä merkittäviä rakennus- ja kaupunkikehityshankkeita, ja kaupungilla on mahdollisuus toteuttaa Lahden arkkitehtuuripoliittista ohjelmaa eli Apolia (kv 5.9.2022) ja näyttää esimerkkiä esteettisesti laadukkaasta rakentamisesta. Rakennetun ympäristön laatu ja kauneus ovat suunnittelijoiden koulutuksen kautta tavoiteltavia asioita, ja viranhaltijat ohjaavat suunnittelua myös rakentamislain velvoittamina (RakL §5). Kaunis on kestävä – ja kestävä kauneus on osa Lahden strategista kaupunkikuvaa.

Kauniimpaan arkkitehtuuriin panostaminen on kannatettava tavoite. Lahden Apolin ”Hyvä ympäristö luo hyvinvointia” tavoitteena on edistää laadukkaan rakennetun ympäristön muodostumista. Apolissa kuvataan Lahden arkkitehtuurin erityispiirteitä ja keinoja, joilla aloitteessa esitettyjä hyötyjä voidaan saavuttaa. Ohjelma on päivitetty vuonna 2022 ja sitä toteutetaan kymmenen vuoden aikana.

Lahti on nuori kaupunki, jonka keskustan rakennuskanta on pääosin 1950-luvun jälkeistä. Silti kaupungissa on kiinnostavaa kerroksellisuutta ja historiaa, joka kertoo Lahden tarinaa teollisuuden, yritysten ja asukkaiden kaupunkina. Laadukkaan ja omaleimaisen arkkitehtuurin ylläpito ja vaaliminen on tärkeää myös oman historiamme vuoksi. Hyvin ylläpidetty rakennus ja ympäristö on kauniimpi kuin rapistuva ja hoitamaton.

Lahden arvokkaat rakennetut kulttuuriympäristöt on kattavasti inventoitu ja kuvattu selvityksissä, jotka auttavat ymmärtämään eri tyyli- ja laatu-tyylien arkkitehtuurin ominaispiirteitä ja toiminnallisia lähtökohtia. Kuten muussakin taiteessa, myös rakennustaiteessa eri tyylien tuntemus auttaa ymmärtämään monimuotoista estetiikkaa.

Valtuustoaloitteessa esitetty väite, että uudisrakentamisessa noudatetaan vain toiminnallisuuden ja tarkoituksenmukaisuuden periaatteita, pitää osittain

paikkansa. Erityisesti teollisuus-, varastorakentamisessa ja kaupan hankkeissa esteettinen laatu on usein toissijainen tavoite, jota ohjataan kaavoituksen keinoin.

Väite modernismin kauden unohtamasta kauneudesta ei sen sijaan pidä sellaisenaan paikkaansa. Lahdessa on useita esimerkkejä kauniista funktionalistisista rakennuksista, kuten vanha linja-autoasema (Kaarlo Könönen 1938) ja Vesijärvenkadun huoltoasema (Runar Eklund, 1931). Sibeliustalon (Kimmo Lintula ja Hannu Tikka, 2000) moderni uudisosa on yksinkertaisuudessaan kaunis ja arkkitehtuuri on edustavaa.

Esteettisen laadun heikkous ei useinkaan johdu arkkitehtuurin tyylijajista, vaan pikemminkin huonosta suunnittelusta ja pyrkimyksestä pelkästään taloudelliseen toteutukseen. Kestävää ja kaunista ympäristöä ei synny, jos suunnitteluun ei varata tarpeeksi aikaa ja resursseja. Esteettistä laatua heikentää myös edullisten standardiratkaisujen liiallinen käyttö, yksityiskohtien ja käsityön karsiminen sekä halvat materiaalit. Taloudellisuus johtaa usein laatikkomaiseen rakentamiseen, koska sitä on edullisinta tuottaa.

Klassismista innoituksensa saanut tai uuskertaustyylinen arkkitehtuuri on tervetullutta Lahteen muiden tyylien rinnalle, mutta ei ole tarkoituksenmukaista soveltaa sitä kaikkeen rakentamiseen. Rakennuskanta uusiutuu hitaasti, ja rakennusteollisuus tuottaa tehokkaasti tietyn tyyppisiä elementtejä, joista poikkeaminen näkyy aina hinnassa. Käsityön ja yksityiskohtien lisääminen sekä poikkeava muotokieli ovat ratkaisuja, jotka maksavat enemmän. Lahden elinvoiman kannalta on tärkeää, että laadukas uusi arkkitehtuuri on saavutettavissa myös kohtuulliseen hintaan. Tämä edellyttää priorisointia, näkemystä ja taitoa sekä suunnittelijoilta että tilaajilta.

Paras tapa saada Lahteen vanhoja rakennuksia on vaalia olemassa olevaa arvokasta rakennuskantaa. Myös kaupungin omistuksessa olevia vanhoja, kauniita rakennuksia on purettu, joita aloitteessa toivotaan säilytettävän.

Kauniimpaan arkkitehtuuriin panostaminen ei ole vain esteettinen valinta, vaan se on investointi kaupungin elinvoimaan, identiteettiin ja asukkaiden hyvinvointiin. Lahden arkkitehtuuripoliittinen ohjelma, Apoli, tarjoaa konkreettiset työkalut ja periaatteet tämän tavoitteen saavuttamiseksi. Sen toteuttaminen edellyttää yhteistä tahtotilaa ja pitkäjänteistä yhteistyötä kaupungin eri toimijoiden kesken. Kun Lahti huolehtii omissa rakennushankkeissaan esteettisestä laadusta, se voi toimia suunnannäyttäjänä koko maassa. On aika tehdä kauneudesta normi – rakennus kerrallaan kohti kaunista Lahtea.

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto

Toimenpiteet

Lautakunta: kh

Kh: kv

Kv: